

Informatiebrochure bovenbouw havo/vwo

Schooljaar 2021-2022

Voor ouders en leerlingen
van het Zuyderzee Lyceum.

Zuyderzee
lyceum

Inhoud

Voorwoord	5
Wat is de tweede fase	6
Studielast	6
Schoolexamen en centraal examen	6
De praktische opdracht	6
Het profielwerkstuk	7
Het handelingsdeel	7
Examenreglement en Programma van Toetsing en Afsluiting (PTA)	7
Moment van afsluiting	7
Exameneisen	8
Begeleiding van het keuzeproces	9
Keuzebegeleidingslessen	10
Tijdpad profielkeuze	11
Gesprekken met de mentor	12
Gesprekken met de decaan	12
Prognose vakdocenten	12
Vakkenvoorlichting	12
Rol ouders	13
Definitieve profielkeuze	13
Inzicht toelatingseisen van vervolgopleidingen	13
Leerroutes	15
Na 3 vwo/gymnasium	15
Gymnasium	15
Na 3 havo	15
Overzicht eindexamenvakken tweede fase op alfabet	16
Belangrijke informatie decanaat havo/vwo	31
Bijlage 1: Welk profiel past bij jouw profiel	32
Bijlage 2: Zeven stappen om je kind te helpen kiezen	33

Voorwoord

Uw zoon/dochter zit in drie havo/atheneum/gymnasium of vier mavo. Dit jaar moet er een belangrijke keuze worden gemaakt. Uw kind kiest dit jaar het profiel en de overige vakken waarmee hij/zij in de bovenbouw verdergaat naar het eindexamen.

Een “profiel” is een combinatie van vakken. Er zijn vier profielen, te weten:

- Cultuur en Maatschappij (CM)
- Economie en Maatschappij (EM)
- Natuur en Techniek (NT)
- Natuur en Gezondheid (NG)

De vakken in een profiel hangen met elkaar samen. Elk vakkenpakket sluit aan op bepaalde opleidingen na de havo of het vwo. Naast de vakken in het profieldeel volgen alle leerlingen het gemeenschappelijk deel en kiezen ze een vak in het vrije deel. Het profiel dat uw kind kiest, bepaalt voor een groot gedeelte welke richtingen er voor de toekomst openstaan. De keuze van een profiel betekent dat er ook vakken moeten afvallen. Daardoor wordt rechtstreekse toegang tot sommige vervolgoledingen moeilijker of onmogelijk.

U ziet: geen eenvoudige opgave. Om een keuze te maken, die zoveel gevolgen kan hebben voor later, zal uw kind goed beslagen ten ijs moeten komen. De leerlingen zijn de afgelopen jaren op school al bezig geweest met leren kiezen; dat moeten ze in hun schoolloopbaan nogal eens doen. Ook dit leerjaar wordt er uitgebreid aandacht besteed aan het keuzeprocess onder andere door de mentor en in voorlichtingslessen over nieuwe vakken.

Wij proberen u en uw kind daarbij zo goed mogelijk te helpen en te informeren. Tijdens de voorlichtingsavond krijgt u informatie over de profielen en de te maken keuzes en in deze brochure kunt u alles nog eens rustig nalezen. Mocht u nog vragen hebben, dan kunt u contact opnemen met één van ons.

Decanaat:

Ingrid van der Veer (Emmeloord) i.vdveer@zuyderzeelyceum.nl
Aafke van Unen (Emmeloord) a.vanunen@vario-onderwijsgroep.nl
Karin Ruijter (Lemmer) k.ruijter@zuyderzeelyceum.nl
Telefoonnummer decanaat: 0527-635969 (Emmeloord) of 0514-561387 (Lemmer)

Locatiedirectie Emmeloord:

Christine Kooitje aandachtsgebied m/h/v leerjaar 1,2,3 en X-tuur c.kooitje@zuyderzeelyceum.nl
Gerard Berends 3 en 4 mavo, 4 en 5 havo, 4, 5 en 6 vwo g.berends@zuyderzeelyceum.nl

Locatiedirectie Lemmer:

Miranda Hazelaar VMBO en havo/vwo klas 1,2,3 m.hazelaar@zuyderzeelyceum.nl
Herjan Reuten VMBO en havo/vwo klas 1,2,3 h.reuten@zuyderzeelyceum.nl
Telefoonnummer decanaat: 0527-635969 (Emmeloord) of 0514-561387 (Lemmer)

Wat is de Tweede Fase?

Studielast

Het studieprogramma in de bovenbouw is gebaseerd op 40 uur per week. Er zijn ongeveer 25 contacturen, uren waarop de leerling op school lessen volgt. Daarnaast wordt er verwacht dat ze 15 uur per week thuis (of op een andere plaats) aan de studie werken.

Aan elk vak is een aantal studielasturen (SLU) gekoppeld. Dat is het aantal uren dat de leerling in de bovenbouw moet besteden aan dat vak. De school maakt zelf een keuze hoe de uren per vak over de jaren worden verdeeld. Het jaarprogramma heeft een studielast van 1600 SLU. Een havo-leerling mag aan het examen deelnemen als hij dus 3.200 uur heeft ingevuld en een vwo-leerling 4.800. De totale studielast is voor iedere leerling dezelfde, ongeacht de profielkeuze. Natuurlijk zijn al die getallen gemiddelden; de één werkt nu eenmaal sneller dan de ander. Maar toch wordt verwacht dat leerlingen 40 weken lang 40 uren per week bezig zijn met werk voor school. Vergelijkbaar met een volle baan dus!

Schoolexamen en centraal examen

Het examen valt uiteen in schoolexamen (SE) en centraal examen (CE). Het CE wordt landelijk afgenomen. Het SE wordt door de school ingevuld. Het examendossier is de vormgeving van het SE:

Er worden in het examendossier vier afsluitingsvormen onderscheiden:

- mondelinge of schriftelijke toetsen met gesloten en/of open vragen;
- praktische opdrachten;
- profielwerkstuk;
- handelingsdeel.

Vooraf worden, bij alle vier de vormen van afsluiting, de wegingen die worden gehanteerd in het Examenreglement en PTA (Programma van Toetsing en Afsluiting) aan de kandidaat bekend gemaakt.

De praktische opdracht

De praktische opdracht is een opdracht die vooral bedoeld is om vaardigheden te beoordelen zoals bijvoorbeeld informatie verwerken, probleem oplossen, onderzoeken, mening vormen en standpunt bepalen. Bij de praktische opdrachten moet onderscheid gemaakt worden tussen de vaardigheden toegepast op het vak en de presentatievorm. Voorbeelden van presentatievormen zoals wij die op school toepassen: geschreven verslag, mondelinge voordracht, posterpresentatie, multimedia presentatie. In het PTA staat per vak aangegeven hoeveel praktische opdrachten uitgevoerd dienen te worden en wat de weging is in het SE. Ten minste één van de praktische opdrachten binnen het profiel wordt uitgevoerd als groepsopdracht.

Het profielwerkstuk

Het profielwerkstuk is eigenlijk een grote praktische opdracht die betrekking heeft op 1 of 2 (profiel) vakken. Het profielwerkstuk kan worden gezien als een soort meesterproef en is daarmee een belangrijke afsluiting van het studieprogramma. De vaardigheden die de leerling nodig heeft, zijn gedurende de hele schoolperiode aangeleerd. Algemene en vakgebonden vaardigheden worden dan getoetst. De leerlingen krijgen tijdens een voorlichtingsbijeenkomst een syllabus uitgereikt waarin alle ins en outs met betrekking tot het profielwerkstuk zijn beschreven. Ook zijn hierin de beoordelingsaspecten opgenomen. De beoordeling voor het profielwerkstuk is een cijfer dat onderdeel is van het zogenaamde combinatiecijfer.

Het handelingsdeel

Het handelingsdeel komt met name voor bij Nederlands, Culturele Kunstzinnige Vorming en lichamelijke opvoeding. Voor het handelingsdeel krijgen de leerlingen opdrachten, net als bij de praktische opdrachten. De handelingsdelen staan omschreven in het PTA. Bij handelingsdelen gaat het erom, dat een leerling een ervaring opgedaan heeft of een bepaalde activiteit uitgevoerd heeft. Het gaat dus niet zozeer om het niveau van presteren (zoals bij praktische opdrachten) maar om het opdoen van de ervaring.

Examenreglement en Programma van Toetsing en Afsluiting (PTA)

Het Examenreglement en het Programma van Toetsing en Afsluiting dienen vóór 1 oktober aan de leerlingen bekend te zijn gemaakt en op de website te worden gepubliceerd. Ook moet het voor die datum bij de inspectie ingediend worden. In het examenreglement zijn regelingen rond schoolexamen en centraal examen opgenomen. In het PTA staat per vak aangegeven hoe zwaar de toetsen en praktische opdrachten meetellen voor het SE. Tevens zijn de toetsperiodes, herkansingsdata en inlevermomenten van praktische opdrachten en handelingsdelen vermeld. Op de ouderavonden aan het begin van het schooljaar wordt door de mentor uitgebreid aandacht geschonken aan het PTA. Ook nemen de mentoren het reglement en het PTA uitgebreid met de leerlingen door in de studielessen. Het vormt de basis van de planningsactiviteiten van de leerlingen.

Moment van afsluiting

Sommige vakken hebben alleen schoolexamens (SE), andere hebben SE en CE (Centraal Examen). In dit laatste geval worden per vak de uitkomsten van SE en CE gemiddeld tot het eindcijfer van het vak. De onderdelen van het SE kunnen gedurende de hele bovenbouwperiode worden afgesloten. Onze school heeft ervoor gekozen om vakken met alleen SE's grotendeels al in de voorexamenklassen af te sluiten. Dit betekent dat sommige toetsen in de 4e en/of 5e klas al meetellen voor het examencijfer. In de examenklassen kunnen de leerlingen zich dan meer richten op de vakken waarin zij CE hebben.

Dit geldt voor de vakken Cultureel Kunstzinnige Vorming en maatschappijleer. Samen met het behaalde cijfer van het Profielwerkstuk vormt dit het zogenaamde combinatiecijfer. Het combinatiecijfer is dus een gemiddeld cijfer van bovengenoemde vakken dat meetelt voor het eindexamen.

Exameneisen

Wanneer ben ik geslaagd voor het eindexamen havo of vwo?

Je slaagt voor het eindexamen van havo of vwo wanneer je gemiddeld een voldoende haalt voor alle vakken van het centraal examen. Ook mag je maximaal één 5 halen voor één van de vakken Nederlands, Engels of wiskunde.

Conform het regeerakkoord, wordt het schoolexamen rekenvaardigheid in het schooljaar 2021-2022 voor leerlingen in klas 4 mavo en 5 havo, die **géén** wiskunde in hun pakket hebben afgenomen. Wij hanteren als school de wet en regelgeving.

Slagen havo en vwo:

Of je zakt of slaagt voor de havo of het vwo hangt af van je cijferlijst. Je cijferlijst bestaat uit:

- eindcijfers voor de verplichte vakken waarin je examen deed;
- eindcijfers voor de keuzevakken waarin je examen deed;
- het combinatiecijfer
- de rekentoets moet gemaakt zijn, eindcijfer minimaal een 4 en telt niet mee als compensatie

Combinatiecijfer:

Het combinatiecijfer is het gemiddelde cijfer van vakken waarvoor je geen centraal examen doet. Dit zijn:

- maatschappijleer;
- het profielwerkstuk;
- CKV.

Voor lichamelijke opvoeding moet je een 'voldoende' of 'goed' hebben. Vanaf schooljaar 2018-2019 krijg je ook voor Culturele Kunstzinnige Vorming een cijfer dat meetelt in het combinatiecijfer.

In schooljaar 2021-2022 mag je op het vwo in totaal 1 eindcijfer 5 halen voor:

- Nederlands;
- Engels;
- wiskunde (behalve wiskunde D);

De rest van je eindcijfers moet minimaal een 6 zijn.

Cijfers centrale examens:

Je bent geslaagd als je gemiddelde cijfer voor de vakken van het centrale examen ten minste een voldoende is. Dat is onafgerond een 5,5. Is dat zo? Dan geldt aanvullend 1 van de volgende voorwaarden:

- alle eindcijfers zijn een 6 of meer;
- 1 eindcijfer is een 5 en alle andere eindcijfers een 6 of meer;
- 1 eindcijfer is een 4 en de overige eindcijfers zijn een 6 of hoger én het gemiddelde van alle eindcijfers is een 6.0 of hoger;
- voor 2 vakken zijn de eindcijfers 4 en 5 of 2 x 5 en het gemiddelde van alle eindcijfers is 6.0 of meer.

Deze eisen gelden ook als je vanuit het voortgezet onderwijs voor 1 of meer vakken naar het voortgezet algemeen volwassenenonderwijs (vavo) gaat.

Eindcijfers Nederlands, Engels en wiskunde:

Bij je eindcijfers in het rijtje Nederlands, Engels en wiskunde mag je maar één 5 hebben. Voor de andere vakken in dit rijtje moet je dan een voldoende halen, dus 6 of hoger. Daarnaast moet je gemiddeld voor Culturele Kunstzinnige Vorming een 6 of hoger en lichamelijke opvoeding een voldoende of goed hebben gehaald.

Berekenen gemiddeld cijfer centraal examen:

Ga bij het berekenen van het gemiddelde cijfer van het centraal examen uit van het onafgeronde cijfer. Je moet ten minste een 5,5 halen. Daarna gelden de overige uitslagbepalingen. Heb je gemiddeld een 5,4 gehaald? Dan ben je gezakt.

Vaststellen eindcijfer havo of vwo:

Het eindcijfer voor elk vak van het eindexamen is een afgerond cijfer van 1 tot en met 10. Dit is het gemiddelde van je cijfer voor het schoolexamen en het centraal examen. Is het 1e cijfer (van het eindcijfer) achter de komma een 4 of lager? Dan wordt het eindcijfer naar beneden afgerond. Is dat cijfer achter de komma een 5 of hoger? Dan wordt het eindcijfer naar boven afgerond.

Bijvoorbeeld: je haalt voor het schoolexamen een 5,3 en voor het centraal examen een 5,6. Dit is gemiddeld een 5,45. Op de eindlijst wordt dit een 5. Heeft een vak alleen een schoolexamen en geen centraal examen? Dan is het cijfer voor het schoolexamen meteen het eindcijfer. De directeur van de school stelt per vak het eindcijfer vast.

Begeleiding van het keuzeproces

Het keuzeproces bevat o.a. de volgende onderdelen:

- Keuzebegeleidingslessen
- Gesprekken met de mentor
- Gesprekken met de decaan
- Prognose advies van de vakdocenten
- Vakkenvoorlichting
- Rol ouders

Hieronder worden de verschillende onderdelen kort besproken.

Keuzebegeleidingslessen:

De keuzebegeleidingslessen worden in de derde klas gegeven in periode 1 en periode 2. We gebruiken daarvoor de methode "Qompas". De leerlingen werken met een werkboek en met een computerprogramma. De methode gaat ervan uit dat bij het keuzeproces twee soorten informatie op elkaar afgestemd moeten worden:

1. Feitelijke informatie

Deze informatie heeft o.a. te maken met vragen zoals:

- a. Wat is de inhoud van de verschillende vakken?
- b. Welke vervolgopleidingen zijn er?
- c. Welk profiel heb ik nodig voor een bepaalde vervolgopleiding?
- d. Welk beroepsperspectief past er bij een bepaalde opleiding?

2. Informatie over de leerling zelf

Deze informatie heeft o.a. te maken met vragen zoals:

- a. Waar liggen mijn kwaliteiten?
- b. Waar gaat mijn interesse naar uit?
- c. Wat voor studiehouding heb ik?
- d. Wat is mijn keuzestijl?

De mentor zal de lessen verzorgen die vooral met informatie over de leerling zelf te maken hebben, de decaan zal de lessen verzorgen waarin het accent ligt op de feitelijke, technische vragen.

Tijdpad profielkeuze

1.	Profielkeuzebegeleiding zoals hiernaast omschreven	September 2020 - maart 2021
2.	Profielkeuzegesprekken met leerling, mentor en/of decaan	Januari - maart 2021
3.	Profielkeuze ochtend	28 januari 2021
4.	De snuffelstage vervalt i.v.m. corona.	Normale lesdagen 18 en 19 februari 2021
5.	Advies docenten m.b.t. profielkeuze bekend	Eind februari 2021
6.	Definitieve profielkeuze (digitaal invoeren)	12 maart 2021

Gesprekken met de mentor

Bij het hele proces van leerlingbegeleiding op het Zuyderzee Lyceum speelt de mentor een cruciale rol. Dit heeft u in de eerste jaren op het Zuyderzee Lyceum al ervaren.

Ook bij het kiezen van het juiste profiel is de mentor een belangrijke begeleider voor de leerling. Hij is de docent op school met wie de leerling het meest contact mee heeft en die de leerling het beste kent. Vandaar ook dat de mentor een deel van de keuzebegeleidingslessen geeft. Hij zal in individuele gesprekken met de leerling zeker ook de profielkeuze ter sprake brengen.

Gesprekken met de decaan

De decaan is verantwoordelijk voor het begeleiden van keuzeprocessen. Het is belangrijk dat een leerling het profiel kiest dat het beste bij hem past. Datzelfde geldt voor de vervolgopleiding. Daarom geeft ook de decaan een deel van de keuzebegeleidingslessen.

De decaan heeft overleg met de mentor over het gekozen profiel van de verschillende leerlingen en heeft indien nodig, gesprekken met individuele leerlingen over hun profielkeuze. De decaan is de vraagbaak voor zowel de mentor, de leerling als de ouder.

Prognose van de vakdocenten

De leerlingen krijgen van alle vakdocenten van wie ze les hebben een prognose: de docenten maken een inschatting van de perspectieven die zij voor hun vak voor uw zoon/dochter zien in de bovenbouw. De prognoses hebben dus geen absolute waarde, maar dienen een belangrijke rol te spelen bij de uiteindelijke, definitieve profielkeuze. De prognoses zijn vaak een goede aanleiding voor een gesprek tussen leerling en vakdocent. Deze prognoses worden u schriftelijk meegedeeld.

Bij het geven van de prognose worden de volgende categorieën gehanteerd:

- Goede keuze
- Twijfel
- Zeer af te raden

Kiest een leerling ondanks negatief advies vakdocenten, dan krijgt de leerling een brief ter bevestiging van het afraden van de keuze.

Vakkenvoorlichting

Het karakter van de vakken in de bovenbouw kan nogal verschillen van dat in de eerste drie klassen. Bovendien krijgen de leerlingen mogelijk te maken met een aantal nieuwe vakken: Culturele en Kunstzinnige Vorming (ckv), Bewegen Sport en Maatschappij (bsm), Maatschappijleer, Bedrijfseconomie, informatica en op het vwo in elk geval ook met Algemene Natuurwetenschappen (anw). Het is daarom belangrijk dat de leerlingen meer te weten komen over de vakken van de bovenbouw voordat ze hun keuze maken. Dit kan in de vierde klas teleurstellingen voorkomen. Voorlichtingen over de te kiezen vakken worden door vakdocenten verzorgd in de reguliere lessen. Vakvoorlichting voor leerlingen uit Lemmer vindt plaats tijdens een bezoek in Emmeloord.

Rol ouders

Uw rol in het hele keuzeproces is erg belangrijk: uiteindelijk kent u uw kind het beste! Het is belangrijk dat uw kind bij zo'n lastige keuze uw steun ervaart.

De opdrachten in de methode Keuzedossier kunnen een uitstekende aanleiding zijn om met elkaar in gesprek te gaan. Overigens willen wij benadrukken dat het nu wel gaat om een profielkeuze en nog niet om een definitieve keuze voor een beroep of vervolgopleiding. Het is belangrijker dat leerlingen kijken naar de mogelijkheden die ze open willen houden en zich globaal oriënteren, dan dat ze zich vastleggen op één richting!

Definitieve profielkeuze

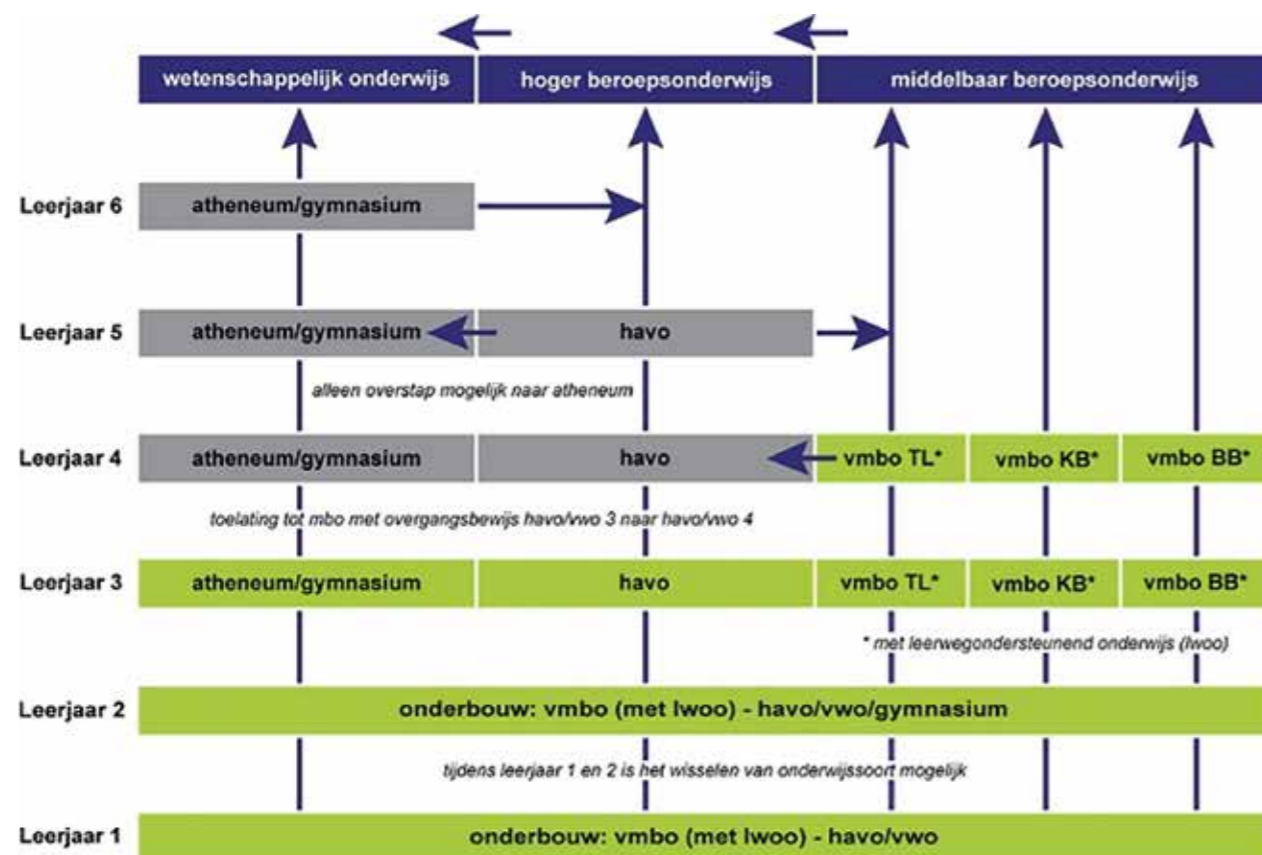
De leerling maakt in maart een papieren afdruk van de definitieve profielkeuze. Als ouder/verzorger tekent u voor deze profielkeuze.

Het kan voorkomen dat een leerling in de eerste weken in klas 4 merkt dat hij toch een verkeerde keuze heeft gemaakt. Het is vaak erg lastig om dan nog te wisselen van vakkenpakket of profiel. In verband met de lesroosters en de groepsgrootte kan het zijn dat een wisseling niet meer mogelijk is. Als een leerling nog van vak wil wisselen, moet dit in elk geval vóór 1 november bekend zijn bij de decaan van de afdeling. Na 1 november is een wisseling bijna onmogelijk omdat leerlingen dan al te veel lesstof hebben gemist. (Voor eventuele financiële gevolgen m.b.t. vak of profielwisselingen zie financiële brochure)

De school heeft het recht een keuzevak niet aan te bieden vanwege roosterbeperkingen of te geringe belangstelling.

Inzicht in de toelatingseisen van vervolgopleidingen

De profielen zijn afgestemd op vervolgstudies na de middelbare school. Op onze digitale decanenkamer staat een overzicht van de toegangseisen van alle hbo en universitaire opleidingen. (www.zuyderzee.dedecaan.net → doorstroomrechten Tweede Fase). Ook vindt u daar meer zaken die hulp kunnen bieden.

Leerroutes

Ná 3 atheneum/gymnasium

Vrijwel alle leerlingen vervolgen na 3 vwo hun leerweg op het Zuyderzee Lyceum in 4 vwo. Daarnaast bestaat er de mogelijkheid om te worden bevorderd (in overleg tussen school, leerling en ouders) naar 4 havo. Deze beslissing moet het liefst in april bekend zijn! Deze leerlingen kiezen in overleg met de havo-decaan een definitief profiel voor 4 havo. Een enkeling zal moeten doubleren in klas 3: dan zal moeten worden overwogen of dit weer 3 vwo, dan wel 3 havo zal moeten worden.

Eenmaal in 4 atheneum/gymnasium beland, is de overstap naar de havo nauwelijks meer mogelijk!

Doubleren in V4 en het overdoen in H4 kan natuurlijk wel. Van V4 naar H5 bevorderd worden en ook van V5 naar H5 is een uiterst moeilijke operatie! En helaas: iemand die uiteindelijk in V6 strandt, krijgt geen havo-diploma.

Gymnasium

Een gymnasiumdiploma wordt alleen verstrekt indien een leerling in de onderbouw beide klassieke talen gevolgd heeft en in minimaal één klassieke taal eindexamen doet. Met ingang van schooljaar 2013/2014 is de klassieke culturele vorming geïntegreerd in de talen Latijn en Grieks, die nu in de bovenbouw LTC (Latijnse Taal en Cultuur) en GTC (Griekse Taal en Cultuur) heten. Deze cultuur kan gerelateerd zijn aan de teksten die worden gelezen, maar ook los daarvan in aparte modules worden aangeboden die betrekking kunnen hebben op de volgende domeinen: (1) verhalengoed, mythologie en geschiedenis, (2) filosofie, (3) beeldende kunst, (4) bouwkunst en (5) toneel. Receptie (doorwerking) van de klassieke cultuur in latere tijden neemt een belangrijke plaats in net als eigen oordeelsvorming.

Ná 3 havo:

Als de leerling doubleert in 3 havo, is de keuze:

- 3 havo, maar dan moet zeker zijn dat de leerling het jaar daarop het overgangsbewijs haalt!
- Een leerling kan van 3 havo naar 4 vmbo, mits dit cijfermatig verantwoord is.

Met overgangsbewijs naar het mbo

Indien in 3 havo blijkt dat voortzetting van de studie in de tweede fase (klas 4 en 5 havo) niet verstandig is, dan kan de leerling kiezen voor het Middelbaar Beroeps Onderwijs. Deze leerlingen moeten dus een versneld beroepskeuzetraject doorlopen!

Voorsorteren op overstap van havo 5 naar vwo 5.

Deze keuze kan en komt steeds vaker voor; de horizon wordt breder en er zijn meer keuzemogelijkheden voor vervolgstudies. Bij de keuze van vakken is het van belang een tweede moderne vreemde taal te kiezen zodat deze mogelijkheid zonder veel problemen kan worden benut.

Overzicht eindexamenvakken tweede fase op alfabet

Aardrijkskunde

HAVO/VWO

Aardrijkskunde bestudeert de wijze waarop natuurlijke processen planeet aarde hebben gevormd, en de wijze waarop de mens zijn wereld heeft gecreëerd op deze planeet.

Voor aardrijkskunde is een omgeving pas echt interessant als die op de ene plek anders is dan op de andere plek. Het gebruik van de ruimte en ook de tegengestelde belangen die bij dit ruimtegebruik naar voren komen worden bestudeerd. Aardrijkskunde is een vak voor iedereen die oog en oor heeft voor de dingen die om ons heen gebeuren, vlakbij en ver weg.

Er zijn vele aspecten van de wereld om ons heen die bij aardrijkskunde aan bod komen: natuurkundige processen, maar ook sociale, economische, politieke, demografische en culturele processen. Al deze aspecten komen aan bod op verschillende niveaus. Op een hoog schaalniveau, zoals bijvoorbeeld de samenhang en verscheidenheid in de wereld of de aarde als natuurlijk systeem. Maar ook op kleinere schaal worden actuele vraagstukken behandeld, zoals onder andere binnen de regio Zuid-Amerika en ook nationale, regionale en lokale vraagstukken binnen Nederland.

In grote lijnen is het de bedoeling dat je leert met andere ogen naar de omgeving te kijken. Daarvoor moet je ook veel vaardigheden beheersen, waarbij het gebruik van de atlas de belangrijkste is.

Bedrijfseconomie (voorheen M&O)

HAVO/VWO

BEDRIJFSECONOMIE ALS EXAMENVAK

Inleiding

Het vak Bedrijfseconomie (het vernieuwde M&O) is een tweede fase keuzevak dat in verschillende profielen kan worden opgenomen. Bedrijfseconomie gaat over financiële zelfredzaamheid, ondernemerschap en organisaties. Organisaties komen en gaan. Mensen hebben geen baan meer voor het leven en de verzorgingsstaat is ingeruild voor ondernemerschap. Mensen moeten voortdurende keuzes maken in een steeds complexere samenleving. Verder vragen maatschappelijke, technologische en marktomstandigheden om een beter inzicht in hoe organisaties succesvol kunnen functioneren en concurreren.

Het vak Bedrijfseconomie helpt je om belangrijke financiële keuzes te analyseren en te maken.

Persoonlijke keuzes zoals het kopen van een huis of het aangaan van een lening. Met Bedrijfseconomie vergroot je dus je persoonlijk financieel bewustzijn. Het vak Bedrijfseconomie verschaft bovendien inzicht in de complexe bedrijfseconomische actualiteit rond grote ondernemingen. Je ontwikkelt een begrip over het functioneren van organisaties en je verwerft essentiële vaardigheden op bedrijfseconomische en organisatorische vakgebieden. Maar ook hoe jij zelf innovatief en productief kunt zijn binnen een organisatie.

Hoe ziet het vak eruit?

Het vak Bedrijfseconomie gaat in op:

- De eigen persoon van de leerling als individu die staat voor belangrijke financiële beslissingen. Je gaat onder andere kennis en vaardigheden opdoen over: sparen, beleggen, geld lenen, verzekeren, huis kopen, hypothecaire lening aangaan, trouwen, schenken etc. Dit vergroot jouw eigen financiële zelfredzaamheid.
- Vervolgens wordt stilgestaan bij de keuzes van een startende ondernemer. Je gaat kennis en vaardigheden opdoen over: wat er allemaal komt kijken bij het opstarten van een onderneming. Je leert een ondernemingsplan op te stellen. Dit betekent dat je je bezighoudt met de bijbehorende strategische, marketing- en financieringsvraagstukken.
- In combinatie met de onderdelen 1 en 2 is de vraag hoe grote organisaties (rechtspersonen) functioneren een centraal element bij Bedrijfseconomie. Welke financieel economische keuzes spelen een rol in deze grote ondernemingen (rechtspersonen)? Deze vraagstukken hebben betrekking op de volgende examendomeinen: de Interne Organisatie & Personeelsbeleid, Investeren & Financieren, Marketing, Financieel Beleid (o.a. kostprijs- verkoopprijs- en winstbepalingsvraagstukken) en Externe Verslaggeving.

De benadering van het vak Bedrijfseconomie op de Havo heeft de pragmatische insteek van de startende ondernemer. De benadering van Bedrijfseconomie op het vwo is wetenschappelijker, met méér aandacht voor theorievorming en conceptvorming. Het examen bestaat uit een schoolexamen (ED-onderdelen) en een Centraal Eindexamen. Het eindcijfer is het gemiddelde van beide cijfers.

Bedrijfseconomie sluit goed aan op onder andere de volgende WO/hbo-opleidingen:

WO Economie en Bedrijfseconomie	HBO Bedrijfseconomie
WO International Business Administration	HBO Accountancy
WO Bedrijfskunde	HBO Bedrijfskunde
WO Business Analytics	HBO Commerciële Economie
WO Fiscaal Recht	

Wanneer is Bedrijfseconomie misschien wel iets voor jou?

- Je bent nieuwsgierig naar hoe er binnen organisaties wordt gewerkt, naar hoe organisatie functioneren en naar de financieel-economische aspecten van organisaties.
- Je wil jezelf ontwikkelen tot iemand met een goed ontwikkeld financieel bewustzijn en je wil werken aan een ondernemende houding en vaardigheden.
- Je hebt aanleg voor het analyseren van gegevens, het leggen van verbanden en het maken van berekeningen.
- Je kan goed plannen en bent bereid om regelmatig te werken, ook in de les. Dit is essentieel voor het onder de knie krijgen van het vak.

Tenslotte

EM-leerlingen kiezen vaak Bedrijfseconomie ter versterking van hun profiel maar Bedrijfseconomie kan meestal ook in andere profielen worden opgenomen. Bedrijven staan te springen om ondernemende werknemers. Een ondernemende houding is van cruciaal belang voor een leven lang leren. Of je nu straks een eigen bedrijf opricht of als werknemer een organisatie succesvol wil maken. Daarom is waardevol om te begrijpen welke financieel- economische vraagstukken spelen rond deze organisaties en dat leer je bij Bedrijfseconomie.

Bewegen, sport en maatschappij

HAVO/VWO

Het vak Bewegen, sport en maatschappij is een keuze examenvak die in het vrije deel is te kiezen. Het vak bestaat uit een breed en gevarieerd programma. Hierin komen meerdere invalshoeken op bewegen samen:

- uitbreiden van de eigen bewegingsbekwaamheid (Bewegen en vaardigheden)
- leren organiseren en begeleiden van bewegen
- inzicht krijgen in de relatie bewegen en gezondheid
- de positie van bewegen en sport in onze samenleving

Je leert hoe je je eigen bekwaamheid op deze terreinen kunt verbeteren. Tevens ontdek je welke vervolgmogelijkheden in bewegen en sport mogelijk zijn. In de vervolgoopleidingen wordt vaak een beroep gedaan op leiding geven en kunnen omgaan met deelnemers. De inhoud van het vak staat mede in dienst van het leiding geven. Het programma vraagt om een actieve rol van jou als leerling. Al hoewel BSM een praktisch vak is met veel aandacht voor vaardigheden en eigen bekwaamheid, moet je het theoretische gedeelte van BSM niet onderschatten. De verhouding theorie/ praktijk is ongeveer 35/65%. De theorie staat meestal wel in dienst van het praktisch handelen. Als je denkt, "ik kies BSM, want dan heb ik geen huiswerk en theorie", dan ben je niet geschikt voor BSM.

Je sluit het vak af met een schoolexamencijfer, bestaande uit:

- toetsen met gesloten en open vragen
- praktische opdrachten
- handelingsdeel (dossier sport en bewegen).

Het schoolexamencijfer telt mee in de zak-/slaagregeling van het eindexamen.

Biologie

HAVO/VWO

Biologie is binnen de natuurwetenschappen de studie naar alles wat met levende wezens te maken heeft. Het vak is heel divers en varieert van Gedrag, de huidige Milieuproblemen, onze Organen, de modernste DNA-technieken tot de werking van ons Zenuw- en Hormoonstelsel. Biologie is daarmee voor zowel voor leerlingen die geïnteresseerd zijn in vakken als psychologie als voor leerlingen met een medische, agrarische of brede natuurwetenschappelijke interesse een goede voorbereiding op hun vervolgopleiding.

Het eindexamenprogramma omvat de volgende onderdelen (domeinen):

HAVO

Factoren in ecosystemen: organismen in relatie tot elkaar en hun omgeving; ordening van organismen; cellen van planten en dieren. Voortplanting en erfelijkheid: erfelijkheid; voortplanting; groei en ontwikkeling van de mens; voortplanting, groei en ontwikkeling van cellen. Stofwisseling: energiestromen en kringlopen; stofwisseling bij planten; stofwisseling van de mens; afbraak en opbouw van cellen. Stabiliteit en verandering: stabiliteit en verandering in ecosystemen; verscheidenheid in de natuur, vroeger en nu; gedrag van dieren en de mens; regeling van lichaamsfuncties bij de mens; huid en immuniteit.

VWO

Structuren: structuren van ecosystemen; structuren van soort en populatie; structuren van organismen; structuren van cellen. Levenscyclus: levenscyclus en erfelijke informatie; levenscyclus van de mens; levenscyclus van cellen. Metabolisme: energie en materie; metabolisme bij planten; metabolisme van de mens; afbraak en opbouw van cellen; eiwitsynthese. Dynamiek en homeostase: dynamiek in ecosystemen; ontstaan en handhaving van verscheidenheid; invloed van de mens op ecosystemen; gedrag; homeostase bij de mens; bescherming van het inwendige milieu.

Het examen bestaat uit een CE en SE. Het SE bestaat uit meerder onderdelen die in de loop van de bovenbouw worden gemaakt: Het maken van toetsen, praktische opdrachten, een handelingsdeel en eventueel een profielwerkstuk. Onder praktische opdrachten vallen zowel (korte) practica als kleine werkstukken.

Culturele en Kunstzinnige Vorming (ckv)

HAVO/VWO

ckv is een vak in het gemeenschappelijk deel

Het vak culturele en kunstzinnige vorming heeft geen centraal examen, maar kent alleen een school-examen. Het omvat vier onderdelen:

- culturele activiteiten
- kennis van kunst en cultuur
- praktische activiteiten
- reflectie en kunstdossier.

Het gaat bij ckv niet in de eerste plaats om kennis, maar om het opdoen van culturele ervaringen. Een belangrijk deel van de studietijd zal je doorbrengen in kunstinstellingen als een museum, theater en filmhuis. Deze bezoeken bereid je grondig voor en na afloop maak je er een verslag van dat in je kunstdossier terecht komt. Het gaat er dus om dat je bewuster en gericht leert luisteren, kijken en lezen, met als uiteindelijk doel dat je meer plezier gaat beleven aan het deelnemen aan culturele activiteiten. Wat je leert aan kennis van kunst en cultuur, staat in dienst van dit doel.

Je begint het jaar met een algemene inleiding op het vak en de kunstdisciplines: beeldende kunst (bijvoorbeeld schilderkunst, maar ook architectuur), theater, dans, film en muziek. Daarna ga je in de les aan de hand van een thema verder op de kunstdisciplines in. Daarnaast kies je in overleg met je docent verschillende culturele activiteiten zoals het bezoeken van een tentoonstelling, concert of theatervoorstelling. (Je maakt van je bezochte activiteiten verslagen aan de hand van de vragen op de website. Alles verzamel je in je kunstdossier)

Duits

HAVO/VWO

Duits is een belangrijke taal in Europa en zeker voor ons in Nederland omdat we op veel terreinen met Duitsland te maken hebben. Kennis van het Duits is bij veel beroepen handig of zelfs noodzakelijk, omdat de kans groot is dat je in het Duitstalige buitenland komt te werken of met Duitstaligen te maken krijgt (honderd miljoen in Europa!). Enkele voorbeelden van beroepen waarbij Duits van belang is: fysiotherapie, verpleegkunde, toerisme, horeca, economische beroepen, werk met computers of elektronica, de wereld van de mode of toneel. En natuurlijk: leraar Duits!

In de lessen werken we aan de vaardigheden spreken, luisteren, schrijven en lezen. Belangrijk is het om te leren goed in het Duits te communiceren. In de klas zal je veel Duits horen en ook oefenen met het spreken. Je voert in tweetallen gesprekken en houdt ook een korte spreekbeurt. Luisteren oefenen we aan de hand van gesprekken, songs en ook kijken we naar fragmenten van Duitse tv of film. Bij het schrijven gaat het erom dat je in staat bent een brief te schrijven. Daarvoor herhalen we natuurlijk de grammatica uit de tweede en derde klas. Ten slotte is het lezen erg belangrijk. We lezen veel korte en langere teksten om het tekstbegrip te oefenen. Voor het onderdeel literatuur lezen we gezamenlijk jeugdboeken en andere literaire werken.

Je sluit het vak af met een centraal schriftelijk examen. Spreken, luisteren, literatuur en schrijven worden door middel van een schoolexamen getoetst, lezen tijdens het centraal schriftelijk examen. Vind je het moeilijk om te kiezen tussen Duits en Frans? Misschien vind je Duits makkelijker dan Frans. Maar nog belangrijker is het of je al veel met de taal doet of van plan bent te gaan doen.

Economie

HAVO/VWO

Economie is een vak dat over mensen gaat. Economie is bovendien een vak waar iedereen dagelijks mee te maken heeft. Als we zeggen dat economie over mensen gaat, dan bedoelen we te zeggen dat economie vooral over de economische kant van het menselijk handelen gaat. Een econoom houdt zich dus niet bezig met het merkwaardige groepsgedrag van sommige voetballiefhebbers, maar met name met de behoeften die mensen hebben en de manieren waarop ze in die behoeften willen en kunnen voorzien. In jouw geval

is bijvoorbeeld je zakgeld en het geld dat je met een bijbaantje verdient, erg belangrijk. De hoogte van die bedragen bepalen of je in veel of weinig behoeften kunt voorzien. De prijzen van goederen en diensten bepalen overigens ook in hoeveel behoeften je kunt voorzien. Hoe welvarend je je eigenlijk voelt. Of hoe gelukkig.....?

En wat dacht je van studeren zelf? Studeren nu is een soort investeren in de toekomst. Dat is een economisch 'probleem'. En welke plaats je straks op de arbeidsmarkt gaat innemen, is een economisch vraagstuk. Dat je dan deel uitmaakt van de zogenaamde verzorgingsstaat, is een economisch gegeven. Dat die verzorgingsstaat ook betaald moet worden uit premies en belastingen, is een economisch probleem, zeker nu Nederland snel vergrijsst en het aantal arbeidsongeschikten de pan uit dreigt te rijzen. Economie gaat niet alleen maar over geld, ofschoon geld wèl vaak ter sprake komt. Niet alleen als inkomen, maar ook als prijzen, belastingen, subsidies, staatsschuld en noem maar op.....! En ook al maakt geld niet gelukkig, het maakt gelukkig wel rijk. En hoe rijk zijn we eigenlijk met z'n allen? Hoe is die rijkdom verdeeld? Allemaal economie. Steeds gaat het over mensen, ook al zie je die niet altijd heel duidelijk achter alle getalletjes en alle economische kretologie. Steeds ook zijn het zaken die je elke dag tegenkomt. Jij, je vrienden en je ouders, de burens, iedereen...!

Economie is ook een 'doe-vak'. Natuurlijk moet je weten waar je het over hebt, maar je moet die kennis vooral kunnen toepassen. Je moet de economische pagina van een krant kunnen lezen. Je moet de bewegingen van de beurs begrijpen en soms kunnen voorspellen. Je moet loononderhandelingen van commentaar kunnen voorzien. Je moet weten waarom sommige landen rijk zijn en andere arm. Et cetera. Dat kun je allemaal pas goed als je het vak economie volgt. Dan gaat er een economische wereld voor je open, zeker niet de minst belangrijke wereld. Economie wordt afgesloten met een schoolexamen en een centraal schriftelijk examen. De gebruikte methode heet Lesbrieven van LWEO.

Economie en ondernemen

MAVO

Tijdens economie en ondernemen (E&O) zijn leerlingen continu bezig met het verkoopproces binnen de winkel. Ze ervaren hoe het is om te werken als medewerker aan de balie of administratie, of zijn opdrachten aan het uitvoeren als eigen baas. Zo starten leerlingen hun eigen onderneming op, leren ze verkooptechnieken en werken ze projecten uit in de praktijk. Het vak bestaat uit een groot deel praktijk, waarin leerlingen ook situaties naspelen en moeten bedenken over bedrijfssituaties die je in de toekomst kan tegenkomen. Denk aan klachtenafhandelingen, maar ook winstberekeningen en het ontwikkelen van je eigen webshop. In jaar 4 wordt hierin een CSPE, centraal schriftelijk praktijkexamen gevolgd (70% praktijk, 30% theorie).

Engels

HAVO/VWO

Engels is een vak in het gemeenschappelijk deel

Engels is verplicht voor alle leerlingen in de bovenbouw. Toch is het goed om te weten wat je kunt verwachten. Het is de bedoeling dat je de vaardigheden waar in de onderbouw de basis voor is gelegd, nóg beter gaat beheersen. Deze vaardigheden zijn: lezen, luisteren, spreken, schrijven. Ze zijn allemaal even belangrijk om goed met Engels uit de voeten te kunnen. In de tweede fase komen deze vaardigheden uitgebreid aan bod. Ook leer je de Engelstalige literatuur kennen. Door middel van proefwerken worden

je vorderingen getoetst. Deze leveren een rapportcijfer op dat meetelt voor de overgang. Ook voor het lezen van Engelse boeken, luistervaardigheid en spreekbeurten, krijg je een cijfer. Voor het schoolexamen worden spreken, luisteren en schrijven getoetst. Leesvaardigheid wordt getoetst in het centraal schriftelijk examen. Verder krijg je extra opdrachten buiten de methode om, waar je geen cijfer voor krijgt. Denk bijvoorbeeld aan het lezen van artikelen uit Engelse kranten of het bekijken van tv-programma's op de BBC. Deze opdrachten dienen als training voor de vaardigheden.

Of Engels moeilijker is dan in de onderbouw, kun je niet zomaar zeggen. 'Goed leren' alleen is niet voldoende om ook een goed cijfer te halen, omdat juist wat je met het geleerde kunt, belangrijker wordt.

Frans

HAVO/VWO

Moderne vreemde taal, een van de grote talen van de EU. Gesproken in Frankrijk, België en Luxemburg en, buiten de EU, in Zwitserland, Canada en veel (Noord-)Afrikaanse landen.

Als je Frans kiest, zul je Frans leren spreken, verstaan, lezen en schrijven. Dat is makkelijk op vakantie, maar het is ook een goede basis als je een beroep gaat uitoefenen, waarbij Frans handig of nodig is. Je kunt dan denken aan handel, horeca, toerisme en aan modevakken. Bovendien is Frans praten gewoon leuk: het klinkt mooi en er zijn niet zo heel veel mensen die het goed kunnen, dus ben je best een beetje bijzonder. Je zult ook (verder) kennismaken met Frankrijk en de Fransen. Het Frans is ook een mooie basis wanneer je in de toekomst Italiaans, Spaans of Portugees wilt leren. In de les oefen je met je klasgenoten in het praten. Je begint met standaardgesprekjes waarbij je de zinnen van tevoren leert en soms ook opschrijft. Langzamerhand ga je meer vrij praten. De docent zal, in de les, zo veel mogelijk Frans praten, zodat je voortdurend luisteren oefent. Natuurlijk oefenen we ook met cd's en dvd's en krijg je opdrachten om naar TV5 te kijken en om informatie van internet te halen. Bij deze activiteiten komt ook leesvaardigheid van pas. Je gaat ook artikelen uit tijdschriften en verhalen lezen. Door veel te lezen en door woorden en wat grammatica te leren wordt het steeds makkelijker om Frans te lezen.

Ten slotte leer je ook eenvoudige brieven schrijven. Dit is het moeilijkste onderdeel, maar je mag er allerlei hulpmiddelen bij gebruiken. Is Frans moeilijk? Misschien wel, maar niet moeilijker dan in de onderbouw.

Geschiedenis

HAVO/VWO

De eerste drie leerjaren zijn de onderwerpen van de oudheid, middeleeuwen, vroegmoderne tijd en moderne tijd behandeld. Daarbij zijn de kenmerkende aspecten per tijdvak geleerd. Geschiedenis in de tweede fase bouwt de kennis van de onderbouw verder uit. In 4e klas worden de kenmerkende aspecten uit verschillende tijdvakken opnieuw bestudeerd. In 4 en 5 Havo en 5 en 6 vwo worden deze aangevuld met historische contexten. Deze historische contexten worden elk jaar in de syllabus examen geschiedenis gepubliceerd. Voor de Havo zijn het er drie, voor vwo vier.

In alle klassen van de bovenbouw wordt geoefend met het examen. Het gaat om de juiste beantwoording van de vraag. Daarbij moet de kennis worden toegepast met de historische redenering. Om dit allemaal goed te leren wordt gebruik gemaakt van de toets techniek, planners en studieondersteuning in de les.

Informatica

HAVO/VWO

Het programma behandelt op de havo-afdeling dezelfde onderwerpen als op de vwo-afdeling. Het verschil

is vooral terug te vinden in:

- de diepgang van de stof
- de grootte van het project
- het niveau van de praktische opdrachten.
- Het programma van Informatica geeft een brede kijk op en besteedt aandacht aan:

Informatie- en communicatietechnologie en informatieverwerking

- Algoritmen
- Object georiënteerd programmeren
- Informatiesystemen
- Hardware
- Netwerken
- Toepassingen (van allerlei programma's)
- Relationale database
- Projectmanagement
- Programmeren
- Programmeren in een speltaal (gamemaker)

De projectopdracht neemt een belangrijke plaats in.

- Het vak past goed bij alle vier de profielen. Informatica heeft namelijk raakvlakken met de talen (bijv.: communicatie), exacte vakken (bijv.: abstracties, algoritmen) en maatschappijvakken (bijv.: projectmanagement). Bovendien heeft het programma van Informatica een eigentijdse inhoud die past bij de belevingswereld van de leerlingen (aandacht voor zinvolle toepassingen, zoals internet, beeldverwerking enz.)
- Het programma van informatica kent een grote variëteit in werkvormen. Belangrijke werkvormen zijn het maken van praktische opdrachten en het uitvoeren van een projectopdracht in groepsverband.
- Het vak Informatica is zeer geschikt als voorbereiding op elk denkbare vervolgopleiding, doordat:
 - er veelvuldig een appel gedaan wordt op gestructureerd denken.
 - problemen herkenbaar gemaakt worden en opgelost worden d.m.v. diagrammen.
 - er geen enkele vervolgopleiding is die niet met ICT kennis en vaardigheden werkt.
- Het examen bestaat alleen uit een SE (schoolexamen).

Kunst - Algemeen

HAVO/VWO

Kunst (algemeen) wordt ook wel kunst & cultuur of algemene kunsttheorie genoemd en gaat over de kunst-disciplines beeldende kunst (zoals schilderkunst, architectuur en film), muziek, dans en drama. Je leert kunst te begrijpen en te verklaren vanuit de maatschappelijke en culturele context. Ook leer je verbanden te leggen tussen verschillende perioden en onze tijd en met andere culturen door erover te lezen, schrijven, praten en door veel te kijken en te luisteren. De examenstof bestaat uit drie onderwerpen uit de westerse kunstgeschiedenis. Dit zijn altijd Cultuur van het moderne uit de eerste helft van de twintigste eeuw en Massacultuur vanaf 1950. Daar komt nog een van de volgende onderwerpen bij: Cultuur van de kerk van de elfde tot en met de veertiende eeuw, Hofcultuur van de zestiende en zeventiende eeuw, Burgerlijke

cultuur van Nederland in de zeventiende eeuw of Romantiek en Realisme van de negentiende eeuw. Bij toetsen krijg je vragen naar aanleiding van afbeeldingen van kunstwerken en film-, dans-, theater- en muziekfragmenten. Het centraal examen wordt daarom met behulp van een cd-rom afgenomen.

Kunst - Beeldende Vormgeving

HAVO/VWO

In dit vak ben je je eigen onderzoeker. Je vergelijkt het werk van kunstenaars uit verschillende eeuwen met je eigen werk en ideeën. Zo kom je erachter wat die kunstenaars bedoeld hebben met hun werk. Er is veel tijd voor praktijkopdrachten waarbij je jouw fantasie in beeld brengt. Hiervoor gebruik je allerlei materialen en technieken als handvaardigheid, tekenen, ruimtelijk werken en schilderen. Alle opdrachten hebben hun eigen thema, bijvoorbeeld kunst en wetenschap of kunst en macht. Als je eigen kunstwerk af is leer je zelf te kijken naar je werk en het een cijfer te geven. Je zult veel dingen herkennen uit het andere vak Kunst (Algemeen). Kunst (Beeldende Vormgeving) gaat verder op de beeldende vakken uit de onderbouw.

Het leren van theorie en het maken van verslagen zijn minder belangrijk in dit vak. Wel kun je een stukje kunstgeschiedenis verwachten en ga je dieper in op de vorm en het doel van beeldende kunst. Hierbij wordt er gekeken in welke tijd en samenleving de kunst is gemaakt. Tegen het einde van dit vak ben je er klaar voor om jouw eindpresentatie met eigen werk aan anderen te laten zien. Zo kunnen zij ook zien hoe je hebt gewerkt met beeldende kunst.

Examinering

Het vak Kunst (Beeldende Vormgeving) wordt afgesloten met een schoolexamen. Het vak Kunst (Algemeen) dat wordt afgesloten met een landelijk centraal examen bepaalt uiteindelijk 50% van je diplomacijfer.

Kunst - Muziek

HAVO/VWO

Muziek is een veelzijdig vak; veelzijdig als je kijkt naar de vakinhoudelijke kennis en vaardigheden, veelzijdig ook als je nagaat hoe talrijk de algemene vaardigheden zijn die bij muziek worden getraind.

Vakinhoudelijk:

muziek is een vak met diverse praktische invalshoeken zoals zingen, spelen, ritmes tikken, melodietjes treffen, luisteren, componeren/improviseren; uiteraard heeft muziek ook een theoretische kant waarbij je kennis van de Algemene Muziekleer en de Muziekgeschiedenis en enig stijlbegrip opdoet.

De leerstof is thematisch geordend en wordt in de volgende modules aangeboden:

1. Oriëntatie (korte rondgang door de tijd; eerste solfège-oefeningen)
2. Popstijlen (belangrijkste stromingen binnen de pop-/rockmuziek)
3. Sprookjesmuziek (sprookjes 'verteld' door het symfonieorkest)
4. Dansend door de tijd (met dansmuziek steeds verder terug in de tijd)
5. Zingend met de tijd mee (uitingen van vocale muziek van toen tot nu)
6. Op onderzoek en herhaling
7. Capita selecta (belangrijke onderwerpen)

Algemene vaardigheden:

Bij het samen musiceren gaat het om samenwerken met oog en oor voor elkaar; samen musiceren leidt ook

tot presenteren met een toenemend zelfvertrouwen, ook wanneer anderen naar je luisteren; componeren/improviseren stimuleert de vindingrijkheid en geeft ruimte aan je eigenheid; training van luistervaardigheid leidt tot gedetailleerd waarnemen en tot steeds meer diepgang; met name module 6 vraagt om nauwkeurig werken, om systematische ordening van de bevindingen, kortom traint algemene onderzoek vaardigheden; de rondgangen door de muziekgeschiedenis leiden ook tot een breder inzicht in kunst en cultuur door de eeuwen heen, en last but not least: plezier in muziek leidt tot plezier in school in het algemeen.

Aansluiting onderbouw – bovenbouw:

In wezen heeft het vak muziek in de bovenbouw dezelfde componenten als in de onderbouw, maar dan veel uitgebreider, intensiever, completer en op een hoger niveau.

Tot slot:

Het vak muziek (Kunst muziek) wordt afgesloten met een schoolexamen. Het vak Kunst (Algemeen) dat wordt afgesloten met een landelijk centraal examen bepaalt uiteindelijk 50% van je diplomacijfer.

Latijn Taal en Cultuur (LTC) en Griekse Taal en Cultuur (GTC)

Anders dan vroeger gaat het bij Latijn en Grieks niet alleen om het lezen en vertalen van een antieke tekst; belangrijk is ook wat deze teksten ons nu nog te zeggen hebben. Na het afronden van de opbouwfase in V4 lezen we diverse genres, waarbij ook de cultuur- historische achtergronden van de teksten ruim aan bod komen alsmede allerlei cultuuraspecten die los van de teksten staan en betrekking kunnen hebben op de volgende domeinen: (1) verhalengoed, mythologie en geschiedenis, (2) filosofie, (3) beeldende kunst, (4) bouwkunst en (5) toneel. Receptie (doorwerking) van de klassieke cultuur in latere tijden neemt daarbij een belangrijke plaats in net als eigen oordeelsvorming. Er wordt gestreefd naar minimaal één culturele excursie per leerjaar (uitgezonderd het examenjaar). Eens in de twee jaren organiseert de school een grote buitenlandse excursie van zes dagen voor de klassen 4 en 5 van het gymnasium (de zogenaamde 'Rome-reis'). Het accent bij het lezen van teksten in het vijfde leerjaar ligt op het aanbieden van een verscheidenheid aan teksten ('weinig van veel'), terwijl er in het examenjaar ca. 20 pagina's OCT (Oxford Classical Text) van een door de rijksoverheid vastgestelde auteur worden gelezen ('veel van weinig'). Het examencijfer wordt bepaald door het gemiddelde van het schoolexamen (SE) (50% weging) en het centraal examen (CE) (50% weging).

Het SE-cijfer wordt opgebouwd uit de resultaten van de toetsen in het vijfde en zesde leerjaar (toetsen uit het zesde leerjaar gaan over de stof voor het CE), al dan niet aangevuld met cijfers voor één of meer praktische opdrachten (PO's). De precieze programma's, toetsen en hun wegingen worden jaarlijks vastgesteld in een Programma van Toetsing en Afsluiting (PTA).

Het CE bestaat uit een toets van drie klokuren, waarbij er 1,5 uren staan voor het maken van vragen over de behandelde CE-stof van het zesde leerjaar en er 1,5 uren staan voor het maken van een zogenaamde proefvertaling (het vertalen van een aantal regels ongeziene tekst met behulp van inleiding, hulpaanteekeningen en woordenboek). Beide onderdelen tellen voor 50% van het CE-cijfer. Een proefvertaling kan ook deel uitmaken van een SE-toets. Daarnaast kan een klassieke taal onderdeel zijn van het profielwerkstuk. Een leerling krijgt een Gymnasiumdiploma als hij/zij examen heeft gedaan in het vak GTC en/of LTC.

Lichamelijke opvoeding is een vak in het gemeenschappelijk deel

Net als bij alle andere schoolvakken krijg je bij lichamelijke opvoeding te maken met de tweede fase. Dit betekent dat de lessen lo er iets anders uit gaan zien dan ze tot nu toe zijn geweest.

Het vak lo heeft geen centraal schriftelijk examen, maar wel een schoolexamen dat met voldoende of goed moet worden afgesloten. Deze beoordeling krijg je op grond van je prestaties, aanwezigheid, inzet in de lessen en het vervullen van opdrachten die verzameld worden in je examendossier.

Als dit alles is afgesloten, volgt er in het eindexamenjaar nog een zogenaamde sportoriëntatie. Er zijn dan vier blokken van drie lessen waarin je een sport kunt gaan doen die niet altijd op school aan bod is gekomen, of een sport die jij heel leuk vindt. Het is wel verplicht om aan alle lessen mee te doen.

Loopbaanoriëntatie en -begeleiding is een verplicht onderdeel in het vrije deel

Loopbaanoriëntatie en –begeleiding (LOB) is een onderdeel in de tweede fase. De bedoeling hiervan is dat je een goede, gemotiveerde eerste en tweede keuze voor een vervolgonopleiding maakt. Om dit te kunnen doen, zal je je nu in deze materie moeten verdiepen.

Op het Zuiderzee Lyceum besteed je 40 uur aan lob verdeeld over de klassen 4, 5 en 6 havo/vwo. Een deel van die tijd werk je hieraan tijdens de mentorles. Je mentor is namelijk de persoon die je in eerste instantie begeleidt bij je studiekeus. Je kunt overigens ook altijd de hulp van de decaan inroepen.

De voortgang van je LOB-activiteiten registreer je met behulp van Qompas, een digitale methode. Je bouwt een digitaal dossier op. Aan het einde van 5havo/6vwo krijg je dan een overzicht van je loopbaandossier. Het onderdeel LOB moet je naar behoren afronden om deel te mogen nemen aan het centraal schriftelijk examen.

Maatschappijleer is een vak in het gemeenschappelijk deel

Maatschappijleer is voor iedereen een verplicht vak. Het houdt zich bezig met maatschappelijke vraagstukken. Dat betekent dat het gaat om problemen of situaties waar meer mensen bij betrokken zijn en de overheid (de politiek) zich mee bemoeit. Daarnaast is het zo dat verschillende groepen mensen een rol spelen waardoor er verschillende, vaak tegengestelde belangen bestaan. Dit zorgt ervoor dat een maatschappelijk probleem niet makkelijk opgelost kan worden.

Bij maatschappijleer gaat het er niet om dat je zomaar overal een mening over hebt. Belangrijker is dat je een maatschappelijk probleem kunt analyseren. Dat betekent dat je in staat bent om bijvoorbeeld te onderzoeken welke groeperingen betrokken zijn bij een probleem, welke belangen zij hebben, wat de rol is van de media en welk beleid de overheid ontwikkelt om het probleem op te lossen. Pas als je helemaal begrijpt hoe iets in elkaar zit, kun je een beargumenteerde mening vormen.

Verschillende onderwerpen worden bij maatschappijleer behandeld:

de Rechtsstaat: wat is een rechtsstaat en hoe werkt deze in de praktijk? Wat staat er bijvoorbeeld in de Grondwet en welke rechten en plichten hebben burgers en overheid? Mag je bijvoorbeeld zomaar altijd zeggen wat je wilt?

de parlementaire democratie: hoe zit die in elkaar en hoe werkt democratie in de praktijk? Wat is bijvoorbeeld de taak van de koningin en hoeveel macht heeft de premier? Ook gaat het om de ideeën en standpunten van de verschillende politieke partijen zodat je uiteindelijk zelf in staat bent om een eigen politieke keuze te maken.

de verzorgingsstaat: Nederland is een verzorgingsstaat omdat iedereen toegang heeft tot bijvoorbeeld onderwijs of gezondheidszorg. Als je ziek of werkloos bent, heb je recht op een uitkering. Maar hoe is dit ontstaan? En is iedereen het hier nog steeds mee eens? Hoe groot is de ongelijkheid in Nederland, wat is de invloed van de verzorgingsstaat op die (on)gelijkheid en wat vindt men daarvan?

de pluriforme samenleving: In Nederland wonen mensen met verschillende achtergronden samen. Vaak wordt gesproken over de ‘multiculturele samenleving’. Aan de orde komen bijvoorbeeld het ontstaan van de pluriforme samenleving, de verschillen tussen de culturen, de meningen van politieke partijen over de pluriforme samenleving en de verschillende visies die je hierop kunt hebben.

De natuurkunde in ons dagelijks leven is de basis voor de leerstof in de vierde, vijfde en zesde klas.

Zo komen in de natuurkunde onderwerpen aan de orde als de elektrische huisinstallatie, lichtbeelden, krachten in de sport, brandstofverbruik in het verkeer, automatisering, verwarmen en isoleren, radioactiviteit, straling, beweging in de sport, elektromotoren, opwekking van elektriciteit, elektrische en magnetische velden, verkeersveiligheid en kernenergie.

Achter deze onderwerpen ligt de wat meer abstracte wereld van formules en wetmatigheden in de natuurkunde. Het vak leunt daarom vanaf het begin vrij zwaar op wiskundige vaardigheden. Dat is nieuw ten opzichte van de onderbouw. Natuurkunde als vak vereist naast een gezonde dosis nieuwsgierigheid ook inzicht in de ‘materie’. En waar je het weleens even moeilijk zult hebben met het tempo of met de leerstof, heb je doorzettingsvermogen nodig.

Centraal staat het doen van onderzoek in de vorm van kleinere practica, met in de vierde en in de vijfde klas een praktische opdracht. Meestal voer je het onderzoek in tweetallen uit. Trouwens, ook op het gebied van probleemoplossingen (opgaven maken) is samenwerken onvermijdelijk!

Naast allerlei instrumenten zul je regelmatig de computer gebruiken om gegevens te meten en verwerken. Het vak heeft een schoolexamen en wordt afgesloten met een centraal schriftelijk examen. Vervolgopleidingen liggen op het terrein van de techniek, de sport en de medische wereld.

Nederlands is een vak in het gemeenschappelijk deel

Het vak Nederlands bestaat uit twee onderdelen: taalvaardigheid en letterkunde. Het taalonderwijs besteedt aandacht aan de vier belangrijke aspecten van ons taalgebruik: lezen, luisteren, schrijven en spreken. Bij de eerste twee onderdelen ben je bezig met het analyseren van het taalgebruik van anderen, bij de laatste twee met dat van jezelf.

Wanneer je werkt aan lezen en luisteren, leer je welke verschillende soorten teksten er bestaan, hoe teksten zijn opgebouwd, welk doel een schrijver of spreker met zijn tekst nastreeft en hoe hij probeert in te spelen op het publiek dat hij wil bereiken. Veel aandacht gaat ook uit naar het leren onderscheiden en beoordelen van de argumenten die hij gebruikt.

Bij de onderdelen schrijven en spreken gebruik je zelf actief je taal en ga je de kennis toepassen die je bij lezen en luisteren verworven hebt. Daarbij moet je je bovendien bezighouden met het zoeken naar documentatie, het opzetten van een goede argumentatie en het correct formuleren en spellen.

Omdat het bij taalvaardigheid alleen maar om vaardigheden draait, oefen je veel. Je werkt met behulp van de methode aan teksten met opdrachten, maakt samenvattingen, voert allerlei schrijfp opdrachten uit, houdt voordrachten en debatten en luistert naar die van je klasgenoten.

Bij het onderdeel letterkunde lees je moderne verhalen, romans en gedichten. De bedoeling is dat je deze teksten ook als literaire en culturele uitingen leert beoordelen. Daarvoor moet je nadenken over de verschillende literatuursoorten die er zijn, en over de literaire technieken die schrijvers gebruiken (literaire begrippen en stijlfiguren). Verder maak je bij letterkunde kennis met de Nederlandse literatuur uit vroegere tijden. Je leert deze bovendien te plaatsen in de tijd waarin die ontstaan is.

Scheikunde

HAVO/VWO

Goed om je heen kijken en het verhaal ontdekken achter wat je ziet: dat is wat je doet in de natuurkunde, de scheikunde en de biologie. Deze vakken worden dan ook wel de natuurwetenschappen genoemd.

In de natuurwetenschappen wil je uitvinden hoe de wereld om je heen, de natuur dus, in elkaar zit. Dat loopt van de grootste sterren en planeten tot de kleinste bacteriën. Je wilt dat niet alleen weten uit nieuwsgierigheid, maar ook omdat je met wat je ontdekt en begrijpt, weer een heleboel nieuws kunt. Bij scheikunde houden we ons vooral bezig met stoffen en hun eigenschappen. Kijk eens om je heen en probeer te ontdekken welke dingen er niet zouden zijn zonder de scheikunde. Met wat overblijft, zouden we nog in het stenen tijdperk leven.

Om achter de eigenschappen van stoffen te komen doe je veel experimenten; daarna proberen we de ontdekte eigenschappen theoretisch te verklaren en dat wordt in de bovenbouw een flink stuk moeilijker dan je tot nu toe gewend bent.

Onderwerpen die je tegen gaat komen, zijn: atoombouw, zouten, koolstofverbindingen, water, zuren en basen, redoxreacties, voedsel, polymeren en industriële chemie. Hieraan zie je al dat scheikunde heel wat raakvlakken heeft met natuurkunde (atoombouw) en biologie (voedsel en polymeren).

Deze raakvlakken zie je ook terug in de beroepen waar scheikunde voor nodig is: van milieu-inspecteur die onze leefomgeving bewaakt, tot farmacoloog die nieuwe geneesmiddelen ontwikkelt, en materiaalkundige die betrokken is bij het ontwerpen van nieuwe chips voor de micro-elektronica. Scheikunde wordt afgesloten met een schoolexamen en een centraal schriftelijk examen. Bij het schoolexamen neemt uiteraard het zelf-onderzoek-doen een flinke plaats in.

Wiskunde A, Wiskunde B, Wiskunde C

HAVO/VWO

Profiel	Wiskunde op de Havo	Wiskunde op het Vwo
CM	niets of A	C of A
EM & EM/CM	A of B	A of B
NG	A of B	A of B
NT & NT/NG	B	B

Wiskunde A, B en C mogen niet gecombineerd worden.

Wiskunde A, B en C worden afgesloten met een SE en een CE.

Wiskunde A en C

Er is een grote overlap in de vakken wiskunde C en wiskunde A. Vandaar dat er gekozen is voor gemeenschappelijke delen 1 en 2 voor vwo A/C. Het voordeel is dat leerlingen in de vierde klas wiskunde A en wiskunde C samen kunnen volgen.

Wiskunde A en wiskunde C zijn vooral gericht op het gebruik van wiskunde bij niet-exacte vakken en in praktische situaties in de maatschappij. Bij de vraagstukken wordt veelvuldig gebruik gemaakt van artikelen uit kranten en tijdschriften en van onderwerpen uit vakken als biologie, aardrijkskunde en economie.

Hoofdonderwerpen bij wiskunde A en wiskunde C

Havo	Vwo
Veranderingen	Functies en grafieken (bij wiskunde A uitgebreider)
Tellen en kansen	Discrete analyse
Statistiek	Combinatoriek en kans
Verbanden	Grafen en matrices
Toegepaste analyse	Statistiek en kansrekening
Binomiale verdeling	Differentiaalrekening (alleen bij wiskunde A)
Keuzeonderwerp	

Vwo: Wiskunde A en C – verschillen

Differentiaalrekening gaat over berekeningen aan veranderingen, bijvoorbeeld de snelheid van economische groei, veranderingen van populaties, de grootste inhoud bij een bepaalde oppervlakte berekenen enz. Dat zit niet in het programma voor C. Toetsen hypothesen gaat over het trekken van conclusies op grond van meetresultaten. Ook toetsen van hypothesen komt niet voor bij wiskunde C.

Wel in C en niet in A staat het onderwerp Grafen en Matrices. Een graaf is een verzameling stippen die al of niet door lijnen (wegen) verbonden zijn. Wat telt is welke stippen met elkaar verbonden zijn. Je kunt er bijvoorbeeld de beste (kortste of bepaalde straten eerst) route mee maken voor een postbode. De spoorverbindingen van het Nederlandse spoorwegennet vormen een graaf, als je de reistijden in een tabel zet heb je een matrix.

Een ander verschil tussen A en C is hoe goed je moet kunnen omgaan met formules. Voor wiskunde A wordt meer algebra (letterrekenen) gevraagd voor het kunnen oplossen van vergelijkingen en het omgaan met formules. Bij wiskunde C mag vaker de grafische rekenmachine gebruikt worden.

Ook in het centraal examen komen bij wiskunde A meer onderwerpen aan de orde dan bij C. De onderwerpen bij wiskunde C zullen vaak wat meer uit de maatschappijwetenschappen komen.

Havo en vwo: Wiskunde B

Wiskunde B bevat de meer formele, abstracte wiskunde.

Hoofdonderwerpen bij wiskunde B

Havo

Veranderingen
Meetkunde
Toegepaste analyse
Algebraïsche vaardigheden

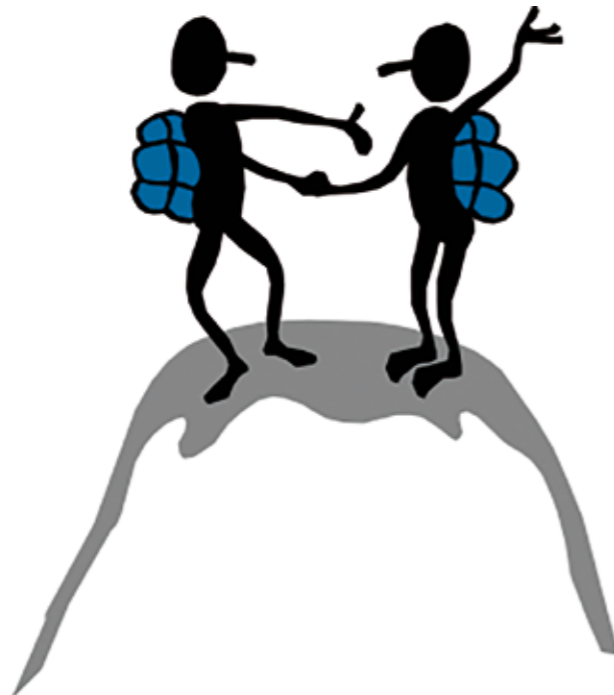
Vwo

Functies en grafieken
Differentiaalrekening
Integraalrekening
Goniometrie
Meetkunde met coördinaten
Algebraïsche vaardigheden
Keuzeonderwerp

Havo en vwo: Wiskunde A en B - verschillen

Wiskunde B heeft geen kansrekening en statistiek, wel meetkunde. Bij wiskunde B is het werken met formules en algebra belangrijker dan bij wiskunde A en C. Er wordt meer 'zuivere' wiskunde gedaan, dus zonder toepassingen buiten de wiskunde.

Alle exacte opleidingen en opleidingen die te maken hebben met geneeskunde stellen wiskunde B verplicht of geven aan dat wiskunde B zeer gewenst is. Voor veel studies, bijvoorbeeld levenswetenschappen en psychologie is statistiek een belangrijk onderdeel.

Belangrijke informatie decanaat mavo/havo/vwo

Ingrid van der Veer decaan

i.vdveer@zuyderzeelyceum.nl

Aafke van Unen

a.vanunen@vario-onderwijsgroep.nl

Voor telefonische afspraak:

0527-635969 Emmeloord

Coördinatoren

Tim Groenink coördinator mavo 3 en 4

t.groenink@zuyderzeelyceum.nl

Janke Verweij coördinator havo 4 en 5

j.verweij@zuyderzeelyceum.nl

Anko Bos coördinator 4, 5 en 6 vwo

a.bos@zuyderzeelyceum.nl

Welk profiel past bij jouw profiel?

Natuur & Techniek

Arbeidsgebieden

Elektronica & Machines
Voertuigen & Chemie
Landbouw & Milieu
Computers & Laboratorium

Voor mensen met

Ruimtelijk inzicht, Wiskundige aanleg
Praktische creativiteit
Reken- en teken- vaardigheid,
Nauwkeurigheid,
Abstractievermogen
Technisch inzicht
Ook voor mens & techniek

Trefwoorden

Adviezen, bouwen, chemie, cijfers,
computers, elektronica, laboratoria,
machines, materialen, milieu,
natuurkunde, olie, onderzoek,
ontwerpen, plastics, verkeer,
vervoer, ruimtevaart, vliegtuig,
wiskunde.

Profielvakken

1. Wiskunde B
2. Natuurkunde
3. Scheikunde
4. Informatica

Beroepen

Aannemer, agrarisch consultant, chemisch analist, computertechnicus,
geluidstechnicus, leraar wiskunde, leraar natuurkunde, leraar scheikunde,
luchtverkeersleider

Natuur & Gezondheid

Arbeidsgebieden

Arbeidsgebieden:
Gezondheidszorg & Therapie
Milieu & Natuur
Dieren & Planten
Voeding & Laboratorium

Voor mensen met

Nieuwsgierigheid
Wil tot onderzoeken
Nuchtere aanpak
Oog voor oplossingen
Mensgericht
Oog voor mens en milieu
Oog voor de natuur
Oog voor detail
Vindingrijkheid

Trefwoorden

Agrarisch, biologie, cel, dieet,
dieren, genezen, gezondheid,
genetische manipulatie, laboratoria,
menselijk lichaam, milieu, natuur,
planten, scheikunde, therapieën,
verpleging, voeding, ziekenhuis,
zorg

Profielvakken

1. Scheikunde
2. Biologie
3. Wiskunde A of B
4. Natuurkunde of Aardrijkskunde

Beroepen

Agrarisch consultant, bewegingstherapeut, diermanager, diëtist, ergotherapeut,
fysiotherapeut, laborant, leraar gymnastiek, leraar biologie, logopedist,
milieuvoorlichter, plantenveredelaar, tuinarchitect, verpleegkundige

Economie & Maatschappij

Arbeidsgebieden

Informatie & Communicatie
Recreatie & Toerisme
Horeca, Bedrijfskunde
Arbeid & Economie
Administratie & Bestuur
Makelaardij en verzekeringen &
Regelgeving

Profielvakken

1. Wiskunde A of B
2. Economie
3. Geschiedenis
4. Ak/Dutl/FatI of be

Voor mensen met

Een zakelijke inslag
Ondernemingslust
Ordenend vermogen
Regelcapaciteiten
Rekenvaardigheid
Besluitvaardigheid
Sociale vaardigheden
Verantwoordelijkheid, politiek gevoel
Durf en precisie

Trefwoorden

Administratie, adviseren, bank & geld,
aandelen, bestuur, politiek,
handel, onderneming, manager,
winst, horeca, toerisme, verzekeringen,
vakbond, communicatie,
regels, controle, accountancy,
belasting, cijferwerk, commercie

Beroepen

Accountant, bankier, administrateur, manager, hotelier, officemanager,
organisatieadviseur, journalist, voorlichter, transportplanner,
reisbureau manager, gids, bedrijfskundige, docent

Cultuur & Maatschappij

Arbeidsgebieden

Informatie & Communicatie
Recreatie & Toerisme
Horeca, Bedrijfskunde
Arbeid & Economie
Administratie & Bestuur
Makelaardij en verzekeringen &
Regelgeving

Profielvakken

1. Geschiedenis
2. Ak/Ec
3. Dutl / FatI
4. Kubv /kumu
5. Wiskunde A/C

Voor mensen met

Een brede belangstelling die kunnen
formuleren en luisteren
Sociale betrokkenheid
Gevoel voor vorm
Mediamensen
Bestuurders met taalgevoel
Teamwerkers

Trefwoorden

Creativiteit, film, kunst,
hulpverlening, muziek, onderwijs,
opvoeding, reclame, sociaal, talent,
toneel, vertalen, welzijn, psychologie,
schrijven, formuleren.

Beroepen

Acteur, illustrator, beleidsmedewerker, bibliothecaris, groepsleider, journalist,
leraar, pr-medewerker, regisseur, copywriter, maatschappelijk werker,
modeontwerper

Bijlage 2: Zeven stappen om je kind te helpen kiezen

Zet jezelf opzij. Veel ouders proberen via hun kind bepaalde eigen dromen alsnog waar te maken. Als jij nooit de kans hebt gekregen om bijvoorbeeld te studeren, dan is het mooi als je kind die kans wel krijgt. Dat jij echter altijd graag dokter of advocaat hebt willen worden, betekent niet automatisch dat je kind dat ook wil. Zet jezelf opzij en ga van je kind uit. Een opgedrongen studierichting is nooit de juiste keuze.

Verdiep je in de mogelijkheden. In Nederland alleen al zijn zo'n honderd verschillende opleidingen te volgen. De één biedt net wat anders dan de andere, ook al lijkt de naam misschien gelijk. Om een goed, onderbouwd advies te kunnen geven, is het belangrijk dat je je verdiept in de mogelijkheden. Vraag studiegidsen op, ga met je kind mee naar open dagen (indien gewenst) en bekijk websites van scholen.

Luister naar je kind. De studiekeuze wordt niet alleen bepaald door de richting, maar ook door een aantal andere factoren. Luister naar wat je kind wil. Wil hij of zij graag op kamers? Dan is een studie in een leuke studentenstad misschien wel een goed idee. Je kunt je zoekgebied dan verkleinen (of juist vergroten!) en binnen de mogelijkheden naar een passende studie zoeken.

Check de onderwijskwaliteit. Hoewel er een strenge controle op is, zijn er nog verschillende onderwijsinstellingen die onder de maat presteren. Het is zonde als je kind op één van die instellingen terecht komt. Dan leer je wel vier, vijf of zes jaar, maar uiteindelijk beschik je nog niet over de nodige vaardigheden en kennis. Neem daarom de tijd om de instellingen te checken. De overheid heeft in ieder geval een lijst met twijfelachtige Mbo-opleidingen samengesteld. Voor andere opleidingen kun je rondkijken op de website van de Onderwijsinspectie.

Stimuleer het bezoek van open dagen. Open dagen of meeloopdagen zijn de beste gelegenheden om van binnenuit kennis te maken met een opleiding en een school. Stimuleer het bezoek aan zulke dagen en rijd je kind er met een groepje vrienden of vriendinnen heen. Zo'n open dag of meeloopdag kan een heel andere indruk geven dan een boekje. Ken je zelf iemand die de studie gevolgd heeft die je kind op het oog heeft? Organiseer dan een gesprekje. Ook dat kan weer nieuwe inzichten geven.

Zorg voor een realiteitscheck. Hoewel de mening van je kind uiteindelijk doorslaggevend is, wil dat niet zeggen dat je helemaal niets te zeggen hebt. Jouw mening is belangrijk, maar op een andere manier dan je misschien zou denken. Met alle kennis die je inmiddels vergaard hebt, is het belangrijk de wensen en ideeën van je kind af en toe even te spiegelen aan de werkelijkheid. Een leuke school is prima, maar als de kwaliteit slecht is, heb je hier niets aan. Een opleiding die leuk is maar geen enkel perspectief biedt? Vraag je kind of dat ook zo leuk is als je een gezin wilt onderhouden. En een opleiding over een onderwerp waar je kind altijd al alles van heeft willen weten, maar eigenlijk geen aanleg voor heeft? Vraag of dat wel voor de nodige motivatie kan zorgen.

Maak de keuze niet té gewichtig. Het maken van de juiste profielkeuze is belangrijk. Probeer subtiel het belang van de juiste keuze - onder meer door de realiteitscheck - te benadrukken. Soms vinden leerlingen het moeilijk om een keuze te maken met de gedachte dat je soms de poort naar bepaalde opleidingen sluit. Gelukkig biedt een aantal vervolgopleidingen bijspijkerlessen of een toets aan als je in een bepaald vak geen examen hebt gedaan.

Do's: Probeer bij elke studie die je bedenkt te kijken of jouw idee niet gebaseerd is op iets dat je eigenlijk zelf zou willen: luister naar wat je kind wil. Probeer altijd een goede balans te houden tussen belangstellende ouder en bemoeizuchtige ouder. De grens is soms dun, maar het is mogelijk!

Don'ts: Probeer niet jouw mening door te drukken. Laat het keuzeprocess niet helemaal over aan je kind, daar kun je best in meedenken

Onderdeel van:

VARIO
Onderwijsgroep